



AMK-sentral og RAS-syndrom

SPRÅKSPALTEN

KASHIF WAQAR FAIZ

E-post: kashif.faiz@medisin.uio.no

Kashif Waqar Faiz (f. 1978) er spesialist i nevrologi, ph.d., master i helseadministrasjon og seksjonsleder/overlege og forsker ved henholdsvis Nevroklivnikken og Avdeling for helsetjenesteforskning, Akershus universitetssykehus.

Overflødige ord bør unngås i medisinsk terminologi.

I forbindelse med korrekturlesing av et manuskript til Tidsskriftet støtte jeg på en språklig utfordring (1). Jeg hadde forkortet *akuttmedisinsk kommunikasjonsentral* til AMK, men redaksjonen ønsket heller å bruke forkortelsen *AMK-sentral*. Etter min mening var det et unødvendig tillegg, men i Tidsskriftets ordliste er AMK-sentral listet opp som forkortelse for akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (2). Det viste seg at både Helsedirektoratet (3) og Helse- og omsorgsdepartementet (4) bruker samme forkortelse, og det står også i akuttmedisinforskriften (5). Men ved akuttmedisinsk kommunikasjonsentral ved Oslo universitetssykehus, som betjener Oslo, Akershus og Østfold, brukes kun forkortelsen AMK (6).

AMKS

Forkortelsen kunne ha vært AMKS – **akuttmedisinsk kommunikasjonsentral** – men det virker lite sannsynlig at forkortelsen AMK skulle stå for akuttmedisinsk kommunikasjon, og dermed ha behov for «sentral» etter forkortelsen. AMK-sentral er derfor etter min mening et inkonsekvent uttrykk med et overflødig sisteledd.

Tautologi og pleonasje er språklige uttrykk hvor man bruker flere ulike ord for å si én og samme ting (7, 8). Tautologi er gjerne et bevisst stilistisk virkemiddel («evig og alltid»), mens pleonasje i regelen skyldes uoppmerksomhet («en rund sirkel»). Det finnes også et annet begrep som jeg mener passer enda bedre for AMK-sentral og lignende uttrykk, nemlig *RAS-syndrom*.

RAS-syndrom og RFS-syndrom

Det engelske uttrykket *RAS syndrome* ble første gang brukt i 2001 (9). RAS står for *redundant acronym syndrome*, på norsk: redundant akronymsyndrom. RAS-syndrom betyr dermed *redundant akronymsyndrom-syndrom*, noe som understreker uttrykkets betydning. *Redundant* er et uttrykksmiddel som kan fjernes uten at meningsinnhold går tapt (10). Andre eksempler, både medisinske og ikke-medisinske, er vist i tabell 1. Listen er ikke uttømmende.

Tabell 1

Eksempler på RAS-/RFS-syndromer

AIDS-syndrom	Acquired Immune Deficiency Syndrome-syndrom
ANOVA-analyse	Analysis of Variance-analyse
CD-plate	Compact Disc-plate
ELISA-test	Enzymelinked immunosorbent assay-test
Hivvirus	Humant immunsviktvirus-virus
HTML-språk	Hypertext markup language-språk
ISBN-nummer	International Standard Book Number-nummer
LIS-lege	Lege i spesialisering-lege
MODY-diabetes	Maturity-onset diabetes of the young-diabetes
SI-systemet	Système International d'Unités-systemet
VAS-skala	Visuell analog skala-skala

Tautologiske uttrykk og forkortelser er altså vanlige i både allmennspråk og i fagspråk, og kan i mange sammenhenger ha kommunikative fordeler, selv om de er redundante. Mange av forkortelsene vil etter hvert bli oppfattet som egne ord og inkluderes i ordbøker og leksika. Andre forkortelser vil rett og slett være overflødige, men vil ikke nødvendigvis bli sett på som et problem i språkvitenskapen. Imidlertid er det ønskelig med konsekvent språkbruk. Ikke minst i nødkommunikasjon – som akuttmedisinske kommunikasjonsentraler er en del av – er språklig presisjon viktig.

En underkategori av redundant akronymsyndrom kan være redundant forkortelsessyndrom (RFS-syndrom). Et eksempel på det er nettopp AMK-sentral.

Konklusjon

Tautologiske uttrykk og forkortelser, pleonasmer, RAS-syndromer og RFS-syndromer er vanlige i allmennspråket og i medisinsk terminologi. Mange av forkortelsene er godt innarbeidet og kan være nyttige. Man bør likevel ha et kritisk blikk på overdreven bruk av slike ordkonstruksjoner.

LITTERATUR:

1. Waqar Faiz K, Sundseth A, Thommessen B et al. Prehospitalt forløp ved akutt hjerneslag. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 798 - 802. [PubMed][CrossRef]
2. AMK-sentral. I: Tidsskriftets ordliste. <http://tidsskriftet.no/annet/ordliste> (10.5.2017).
3. Registreringsveileder. Opplysninger fra AMK-sentralene. Rapportering til Norsk pasientregister (NPR). Mars 2013. Helsedirektoratet. <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/635/Registreringsveileder-opplysninger-fra-amk-sentralene-rapportering-til-norsk-pasientregister-npr-IS-2042.pdf> (10.5.2017).
4. Sentrale elementer vedrørende organisering av AMK-sentralene. September 2016. Helse- og omsorgsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/b332572e94304549b8b6db04ad617f76/amk_utredning_150916.pdf (10.5.2017).
5. Forskrift om krav til og organisering av kommunal legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv. (akuttmedisinforskriften). <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-03-20-231?qAMK-sentral> (10.5.2017).
6. Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK). Oslo universitetssykehus. <https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/prehospital-klinikk/akuttmedisinsk-kommunikasjons-sentral-amk> (10.5.2017).
7. Tautologi – språklig uttrykk. I: Store norske leksikon. <https://snl.no/tautologi> (10.5.2017).

8. Pleonasme. I: Store norske leksikon. <https://snl.no/pleonasme> (10.5.2017).
 9. Feedback. New Scientist 7.4.2001. <https://www.newscientist.com/article/mg17022858-000-feedback/> (10.5.2017).
 10. Redundant. I: Bokmålsordboka og Nynorskordboka. <http://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP-redundant> (17.8.2017).
-

Publisert: 28. november 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0430

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no